

Youth Guarantee

SEC Preventive Classes

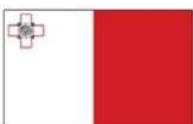
Secondary Education Certificate
Examination Papers – **2020**

Maltese Language

© University of Malta.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, without the prior permission of the University of Malta.

The University of Malta, including the Matriculation and Secondary Education Certificate Examination Board, shall not be held responsible for any mistakes in the questions as printed or the answers, workings or comments as contained in this publication.

SUĠĠETT:	Il-Malti
KARTA NUMRU:	I
DATA:	25 ta' April 2020
FIN:	mid-9:00 a.m. sal-10:50 a.m.

Wieġeb it-taqsimiet **KOLLHA** tal-karta. Ikteb b'Malti tajjeb u idjomatiku.

L-EWWEL TAQSIMA:

IL-KOMPONIMENT

Ikteb madwar 350 kelma fuq WIEHED minn dawn is-suġġetti:

1. L-ugwaljanza bejn l-irġiel u n-nisa. Iddiskuti.
2. Ikteb rakkont li jibda: "Darba waħda f'nofs ta' lejl qomt maħsud."
3. L-għajjnuna fil-komunità.
4. Iddeskrivi esebizzjoni tal-Arti f'mużew ġewwa l-Belt.

(Total: 25 marka)

IT-TIENI TAQSIMA:

A. FEHIM IT-TEST

Aqra s-silta li ġejja u wieġeb il-mistoqsijiet KOLLHA ta' wara.

Masġar bi storja twila

Matul ix-xhur tax-xitwa ħafna familji Maltin iħallu djarhom biex iqattgħu ftit sigħat barra mid-dar. Hawn min jagħżel xi post għall-kwiet. Hawn min iħobb jipprattika xi sport. Hawn min iħobb joħroġ mal-familja bil-karozza u fl-aħħar nett jispiċċa f'xi post fil-kampanja. Wieħed mill-aktar ċentri importanti u popolari hu l-Buskett. Dan hu l-uniku masġar matur u mdaqqas li għandna f'Malta.

Il-kelma 'Buskett' ġejja mill-kelma Taljana *boschetto* li tfisser masġar żgħir. Billi l-Buskett għandu ftit mis-siġar tiegħu li kibru naturali u ħafna permezz ta' id il-bniedem, ftit jaħsbu li anki l-Buskett għandu l-istorja tiegħu. Għandu wkoll drawwiet marbutin miegħu.

L-ewwel siġar li sabu ruħhom kienu fir-roqgħa art li fuqha hemm il-Palazz tal-Verdala, jew kif inhu magħruf bħala l-Kastell ta' Verdala. Hdejn dawn is-siġar kien hemm id-dar tal-kaċċa li kien bena l-Gran Mastru Jean de Valette. Ghoxrin sena wara l-Gran Mastru li kien jaħkem lil Malta bena palazz. Dan kien il-Gran Mastru Hughes Loubens de Verdalle. Maż-żmien dan il-post kien iservi bħala post ta' kenn u kwiet kif ukoll ta' btala, speċjalment fix-xhur sħan tas-sajf.

Il-Gran Mastru Lascaris kompli bix-xogħol li kien beda ta' qablu, l-aktar bit-tħawwil ta' bosta siġar. Lascaris ordna li jsiru l-għadajjar. Ġab ukoll ċriev u għasafar biex iservu għall-kaċċa. Bil-mod il-mod żdiedu l-friefet u annimali oħra li jħobbu l-ambjent ħadrani u kenni tal-Buskett. Bdew jaslu wkoll għasafar li kienu jpassu mill-Afrika għall-Ewropa.

Għall-Imnarja ħafna bdiewa u raħħala bdew jitolgħu lejn l-Imdina u r-Rabat biex jaraw iċ-ċerimonji li kienu jsiru għall-festa ta' San Pietru u San Pawl. Dawn bdew bl-użanza li matul il-lejl tad-29 ta' Ġunju joqogħdu taħt is-siġar u jqattgħu l-lejl jgħannu, jieklu l-fniek, u jixorbu l-inbid. Il-Buskett beda jieħu ruħ ġdida, bir-riħa tas-siġar tħalli postha għar-riħa tal-qali tal-fniek, waqt li l-kwiet u s-skiet tal-lejl beda jħalli postu għall-ħsejjes u l-għors tan-nies, kif ukoll għall-għana.

Maż-żmien il-festa kibret u saret ukoll wirja tal-prodotti tal-biedja kif ukoll tal-annimali. Għall-wirja jkun hemm ukoll l-aqwa nies tal-gżira. Il-Buskett isir is-salott nazzjonali. Il-lejl fih is-seħer tiegħu iżda l-jum tal-festa tal-Imnarja huwa wkoll maġiku. Nies fejn il-wirja, nies fejn l-annimali, u nies jimxu qalb is-siġar għad-dell tal-weraq u għaž-żiffa.

Il-Buskett fih is-seħer tiegħu u għalhekk tara t-turisti jimxu qalb il-mogħdijiet tiegħu. Il-Kastell ta' Verdala hu attrazzjoni imma l-Buskett hu eżempju ta' kif il-bniedem ħawwel masġar mijiet ta' snin ilu u issa hu firxa art mimlija ħdura u skiet. Għalhekk ħafna jorganizzaw xi ikla fil-Buskett għad-dell tas-siġar. Illum hemm ballut, luq, ċipress, żnuber, u siġar oħrajn. Hemm ukoll siġar tal-frott bħal-laring u n-naspli. Hemm armi ma' ċerti ħitan u kanali li l-bniedem ivvinta biex isaqqi din il-ħdura kollha.

Dan hu post li għandna nibzġu għalih. Il-Buskett hu post il-ħdura u jalla jibqa' hekk għall-ġenerazzjonijiet li ġejjin.

(Addattament minn <http://lifesavingbuskett.org.mt/history-of-buskett/>)

Wieġeb il-mistoqsijiet fuq dak li għadek kif qrajt:

1. X'jagħmel il-Buskett uniku? (2)
2. B'liema mod kien iservi l-Palazz Verdala? (2)
3. Agħti **ŻEWĠ** affarijiet ta' x'għamel il-Gran Mastru Lascaris biex ikompli fuq ix-xogħol tal-Gran Mastru ta' qablu. (2)
4. Maż-żmien, il-Buskett kompli jieħu l-ħajja b'mod naturali? Kif taf? (2)
5. Semmi **ŻEWĠ** drawwiet li kienu jagħmlu l-bdiewa u r-raħħala fil-lejl tal-Imnarja. (2)
6. Fil-fehma tiegħek u minn dak li qrajt, taħseb li l-Buskett għadu l-post ideali fejn wieħed jista' jqatta' ftit ħin mistrieħ? Agħti raġuni **WAHDA** għal dan. (2)

B. GHARFIEN IL-LINGWA

7. Agħti kelma jew frazi oħra għal kull kelma li hija **bold** skont is-silta ta' hawn taħt:

Il-Buskett fih is-**seher** tiegħu u għalhekk tara t-turisti jimxu qalb il-**mogħdijiet** tiegħu. Il-Kastell ta' Verdala hu attrazzjoni imma l-Buskett hu eżempju ta' kif il-bniedem ħawwel masġar mijiet ta' snin ilu u issa hu **firxa** art mimlija ħdura u skiet. Għalhekk ħafna jorganizzaw xi ikla fil-Buskett għad-dell tas-siġar. Illum hemm ballut, luq, ċipress, żnuber, u siġar oħrajn. Hemm ukoll siġar tal-frott bħal-laring u n-naspli. Hemm armi ma' ċerti hitan u kanali li l-bniedem **ivvinta** biex isaqqi din il-ħdura kollha. (*is-seba' paragrafu*) (4)

8. Sib kelma jew frazi minn paragrafu 5 li għandha din it-tifsira:

- a. nies li jrabbu l-bhejjem;
- b. drawwa;
- ċ. ħemda;
- d. allegrija.

(4)

9. Liema hija l-espressjoni minn paragrafu 6 li turi li l-Buskett hu l-post ta' mistrieħ għal kulħadd? (2)

(Total: 22 marka)

IT-TIELET TAQSIMA:

IL-GRAMMATIKA

Aqra din is-silta u wieġeb il-mistoqsijiet KOLLHA:

L-għanja Maltija hija dik li tinterpreta l-ħajja ta' niesna f'xi wieħed mill-aspetti tagħha: il-problemi, il-gosti, ix-xewqat u l-beżgħat, il-mentalità, id-drawwiet tagħna; fi kliem qasir, l-ambjent soċjokulturali tal-poplu Malti. F'dan is-sens il-qofol tal-argument tagħha huwa dejjem il-poplu Malti issa u hawnhekk u, direttament jew indirettament, tgħaddi kumment konxju u kritiku fuq il-mod li bih ngħixu. Hija djalogu kunfidenzjali bejn il-kompożitur/awtur u s-semmiegħ bħala Maltin: ħadd ma jista' joħloqha ħlief l-esperjenza ta' Malti u ħadd ma jista' jifhimha b'mod tassew globali u intimu ħlief l-esperjenza ta' Malti ieħor. Fiha l-lingwa Maltija minn sempliċi għodda ta' artiġjanat issir strument tal-arti, u l-kelma taqa' fil-fond ta' ruħ is-semmiegħ Malti u tqajjem ċrieki u ċrieki ta' tifsiriet u tqanqiliet moħbija. Dan it-tip ta' għanja, ħajja u ġenwina, insibuha fil-popli li huma konxji minnhom infushom, li għarfu l-identità nazzjonali tagħhom.

(Addattament mill-artiklu ta' Manwel Mifsud (1990) - Għanja Maltija għal-lum, Lehen il-Malti, 24)

1. Agħti nom tal-aġent. (1)
2. Sib u ikteb plural miksur. (1)
3. Agħti s-superlattiv ta' **qasir**. (1)
4. Ohroġ nom fis-singular minn **globali**. (1)
5. Ta' liema forma hu l-verb **tqajjem**? (1)
6. Agħti z-zokk morfemiku ta' **artiġjanat**. (1)
7. Mis-silta sib u ikteb aġġettiv fil-femminil. (1)
8. Mis-silta sib u ikteb partiċipju passiv ta' nisel Semitiku. (1)
9. Sib stat kostrutt. (1)
10. Agħti l-għerq ta' **tgħaddi**. (1)
11. Mis-silta sib u ikteb nom fil-kollettiv. (1)
12. Sib u ikteb avverbju. (1)
13. Ikkonjuga l-verb **joħloqha** fit-tielet persuna singular femminil fil-perfett. (1)
14. Mis-silta sib pronom b'funzjoni ta' verb. (1)

(Total: 14-il marka)

IR-RABA' TAQSIMA:

IR-RAPPORT

Ikteb madwar 80 kelma fuq WIEHED mis-sugġetti li ġejjin. Agħti titlu lir-rapport. Jekk se tuża ismijiet ara li jkunu fittizji.

1. Immaġina li int maniġer f'lukanda famuża, u ġejt imqabba sabiex tirrapporta lment dwar ikel ħażin li ħareġ mir-restorant tagħkom. Ikteb rapport biex jiġi miżmum fir-rekords tal-lukanda.

JEW

2. Jumejn ilu kien hemm loġħba taħraq bejn żewġ timijiet rivali. Ikteb rapport dwar l-andament tal-loġħba u dak li ġara dakinhar.

(Total: 12-il marka)

IL-HAMES TAQSIMA:

L-ITTRA

Ikteb madwar 80 kelma fuq WIEHED minn dawn is-sugġetti. Uża l-ismijiet u l-indirizzi mogħtija.

1. Il-Kunsill Lokali għadu kif beda proġett ta' tibdil ta' bankini fil-lokal tiegħek, imma minħabba xi problemi, il-ħidma waqfet ħesrem. Ikteb ittra lis-Sindku tar-raħal biex tgħarrfu bl-inkonvenjenzi li qed iġġarrbu int u l-ġirien tiegħek.

Ismek: Stephanie/Jacob Meli

L-indirizz tiegħek: 12, Triq l-Invenzjoni, Ħal Balzan, BZN 1570.

L-indirizz tal-Kunsill Lokali: 14, Kunsill Lokali Ħal Balzan, Triq il-Kbira, Ħal Balzan, BZN 1150.

JEW

2. Ikteb email lill-kuġina tiegħek Sarah, li toqgħod l-Amerka, li fiha twasslilha xi aħbarijiet u tistedinha tqatta' l-Għid għall-ewwel darba mal-familja tiegħek.

Ismek: Rodianne/Kenneth Camilleri

L-indirizz elettroniku tiegħek: rodken@stud.com

L-indirizz elettroniku tal-kuġina tiegħek sarah@educ.com

Lil: Mingħand: Data: Suġġett:

(Total: 12-il marka)

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAĊ-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAĊ-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SESSJONI PRINĊIPALI 2020**

SUĠĠETT:	II-Malti
KARTA NUMRU:	IIA
DATA:	25 ta' April 2020
FIN:	mill-4:00 p.m. sas-6:05 p.m.

Wieġeb it-taqsimiet **KOLLHA** tal-karta. Ikteb b'Malti tajjeb u idjomatiku.

L-EWWEL TAQSIMA: IR-REFERENZA GHALL-KUNTEST – IL-POEŻIJA

Aghżel silta WAHDA (A JEW B).

A. Aqra sewwa din il-poeżija *Passaġġi* u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha:

***Passaġġi*, Gorġ Borg**

Hemm passaġġi li tibdiehom
mit-twelid;
hemm oħrajn li tiskoprihom
bit-taħbit.

Hemm passaġġi li taqbadhom
bla taf kif;
hemm oħrajn li toħroġ minnhom
kollok grif.

Hemm passaġġi li tilhaqhom
fiduċjuż;
hemm oħrajn li jhalluk dejjem
diżilluż.

Hemm passaġġi ssibhom jagħlqu
wara ftit;
hemm oħrajn li jwassluk temmen
fl-infinit.

Wieġeb:

1. Liema hi l-metafora ċentrali tal-poeżija? Xi jrid jifhem biha l-poeta, u għaliex? (4)
2. Xi jrid ifisser il-poeta meta jibda l-poeżija bil-kliem, "Hemm passaġġi li tibdiehom mat-twelid?" Agħti eżempji mill-ħajja ta' madwarek li jaqblu ma' dak li jrid ifisser il-poeta. (4)
3. Minbarra l-metafora ċentrali tal-poeżija, sib metafora oħra mit-tieni strofa. X'effett joħloq il-poeta b'din il-metafora? (4)
4. X'inhi l-figura tat-taħdit li jhaddem il-poeta fl-aħħar żewġ versi? Fissirha u ikteb x'effett joħloq biha l-poeta. (4)
5. Ikteb dwar il-metrika li jhaddem il-poeta f'din il-poeżija. (4)

(Total: 20 marka)

JEW

B. Agra sewwa din is-silta mill-poeżija *Katrin tal-Imdina* u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha:

***Katrin tal-Imdina*, Dwardu Cachia**

Bi rjushom imgħaddsa
L-Imdina deħlin,
Kemmm ħargu qalbiena!
Għala issa mnikktn?

Għaliex din il-ħemda?
Dil-ħasra x'inhija?
Xi tkun din is-sura
Li ġiebu mgħottija?

Il-ħakem x'sar minnu,
L-għarus ta' Katrina,
Li rajtu filgħodu
Imdawwar biż-żina?

Sew malli l-għedewwa
Qarrieqa u kefrin
Raw ruħhom mirbuħa
Minn ħutna l-Maltin,

Fil-ħabta tnejn minnhom
B'sejf f'ġenbu nifduh,
Fl-art waqa' u n-nies tiegħu
Hemm mejjet refgħuh.

Min jaf jgħid x'ħasset
Kif semgħet l-aħbar
Katrina? ... bħal berqa
Dlonk toħroġ mid-dar.

U l-ħbieb marru wrajha
Sabiex iżommuha;
Ilkoll daru magħha
U riedu jsabbruha.

Wieġeb:

1. X'tissejjaħ din it-tip ta' poeżija? Ikteb dwar l-elementi ewlenin li nsibu f'dan il-ġeneru ta' poeżija. (5)
2. X'inhil l-atmosfera li joħloq il-poeta fl-ewwel tliet strofi ta' din is-silta? Islet **TLIET** kelmiet jew frażijiet mill-poeżija biex issaħħaħ dak li ktibt. (5)
3. Fisser il-kuntrast li naraw fost is-suldati bejn dak li nsibu f'din is-silta tal-poeżija u dak li nkiteb f'partijiet oħra tagħha. (5)
4. Ikteb dwar il-metrika li jħaddem il-poeta f'din is-silta tal-poeżija. X'ritmu joħloq il-poeta f'din is-silta? (5)

(Total: 20 marka)

IT-TIENI TAQSIMA: IR-REFERENZA GHALL-KUNTEST – IL-PROŻA

Aghżel silta WAHDA (A JEW B).

A. Aqra sewwa din is-silta mill-proża *Ittri lil Marta* u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha:

Ittri lil Marta, Joe Friggieri

Kien is-Sibt, wiehed minn dawk il-jiem tal-ħarifa li jurik li x-xitwa waslet. Habbat il-bieb u meta fetħet sabet lil tal-posta ma' wiċċha.

"Kmieni illum!" Qaltlu bi tbissima.

"Express, Sinjura. Iffirmali hawn, jekk jogħġbok."

5 X'seta' ġara? Għalqet il-bieb u ċarrtet l-envelop bi snienha, għax ma kellhiex sabar tistenna sakemm tidħol ġewwa. Ħarġet l-ittra u qratha b'fixkla kbira.

"Il-kwadru lest. Ejja arah għada f'dan l-indirizz."

L-għada libset u saqet bħal riħ lejn il-post imsemmi. Habbtet u fetħitilha tifla ta' tnax-il sena.

"Hawnhekk joqgħod il-pittur?"

10 "Mhux hawn qiegħed."

"Fejn mar?"

"Siefer 'il bogħod u qal li ma jergax lura."

"Halla xi ħaġa għalija?"

"Int min int? X'jismek?"

15 "Jiena Marta."

"Ejja miegħi."

Għaddew minn kuritur mudlam u sabu ruħhom f'veranda mdawra bil-ħġieg. F'nofs il-veranda, taħt id-dawl qawwi tax-xemx, kien hemm inkwatru mgħotti b'ċarruta sewda.

"Ikxfu!" Qaltilha t-tifla b'ton ta' kmand.

20 Marta mxiet lejn l-inkwatru. Ħatfet tarf iċ-ċarruta u ġibditha 'l isfel bis-saħħa. Ma setgħetx temmen lil għajnejha. Hi kollha kemm hi, wieqfa fil-bieb ta' darha, bħal meta kienet tistenna lil tal-posta jnewlilha l-ittri.

Imbagħad ġrat ħaġa li ħallietha mbikkma. L-ilwien tal-pittura bdew jitfu, donnhom qed jinxtorbu mir-raġġi qawwija tax-xemx; u f'kemm ili ngħidlek il-figura dabet għalkollox, l-ewwel il-wiċċ, imbagħad ix-xagħar u d-dirgħajn, u fl-aħħar l-għajnejn.

25

Marta bdiet tibki u tolfoq. Ma kinitx taf x'għandha tagħmel. Daret biex tkellem lit-tifla li fetħitilha l-bieb u daħħlitha ġewwa, imma ma ratha mkien. Reġgħet ħarset lejn it-tila vojta, qasmet il-kuritur, u għaġġlet lura lejn darha għajnejha mimlijin dmugħ u l-maktur marsus ma' mnifsejha.

Wieġeb:

1. Din is-silta ta' proża fiha element narrattiv u element ta' konverżazzjoni. Ikteb dwar l-element ta' konverżazzjoni li nsibu f'din is-silta. (5)
2. X'inhil l-figura tat-taħdit li nsibu fis-sentenza: "L-ilwien tal-pittura bdew jitfu, donnhom qed jinxtorbu mir-raġġi qawwija tax-xemx"? X'effett toħloq din il-figura tat-taħdit? (5)
3. Minn din is-silta, kif ukoll mill-kumplament tan-novella, x'karatteristiċi niskopru dwar il-karattru ta' Marta? (5)
4. Fil-bidu tas-silta naqraw: "Kien is-Sibt, wiehed minn dawk il-jiem tal-ħarifa li juruk li x-xitwa waslet." Fisser ir-referenza simbolika għall-ħarifa u x-xitwa fil-kuntest tan-novella. (5)

(Total: 20 marka)

JEW

B. Aqra sewwa din is-silta mill-proża *Xtara l-ħut fil-baħar* u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha:

***Xtara l-ħut fil-baħar*, Laurence Mizzi**

Issa kien taha għall-ponijiet. Kull xahar kont tarah b'wieħed ġdid. Daqqa jixtri, oħra jbigħ, issa jpartat u hekk kien sejjer. Għamel ħabta ma jitharrikx mill-Marsa għax waħhalha f'rasu li jidhol għal tat-trott. Dakinhar tat-tigrija r-raħal kollu niżel bi ħġaru biex jarah, iżda kollha baqgħu b'xiber imnieher għax fit-telfa li kellu biex itellaq is-Sur Tonin nesa jirreġistrah ...

5 Meta xeba' mill-annimali xi ħadd webblu biex jiftaħ klabb tal-boċċi. Ma għandniex xi ngħidu, il-flus ħariġhom kollha waħdu. Hu kien qiegħed għat-tgarar. Tassew li f'sena sħiħa l-likk ma laqtux darba iżda ta' madwaru kienu dejjem ifaħħruh u jagħmlulu l-qalb imqar jekk minn ġewwa kienu jkunu jridu jinfaqqgħu bid-daħq xhin jarawh hekk bla ħila.

Martu Ċikka issa kienet dratu. Meta tarah wara li jiekol bil-ħatfa, iferra' darbtejn inbid

10 kienet tistennieh ħiereġ b'xi waħda ġdida. U għalkemm għall-ewwel kienet tiqafu, wara ma kinitx tibqa' tħaqqaqha. "Wara kollox," kienet taħseb bejnha u bejn ruħha, "flusu mhux tiegħu? Ma għandux lil min iħallihom. Aħjar jaħlihomm fil-logħob milli fi ħwejjeg oħra." Jum fost l-oħrajn kienet kesħa xxoqq il-għadam u, kif kienet tagħmillu f'temp bħal dak, lestietlu ftit soppa tas-saqajn immellha. Kien jiġġennen għalihom is-saqajn tal-majjal u meta jaqbad waħda f'idu u

15 jibda jmexmixha, il-klieb kienu jaħbtuha ħażin għax ma kien iħallihom xejn xi jlaqqtu. Iżda meta did-darba daħal id-dar u qaltli li kellha saqajn tal-majjal għall-ikel, wiċċu ma xegħelx bħas-soltu. Ċikka xammitu mill-ewwel. "Jaqaw ma tiflaħx, Ton?" staqsietu b'nofs qalb bħal dak li qallu kienet taf x'se jwieġibha. "le ... le ... X'ma niflaħx hu? X'inti thewden?"

"Mela għax ma tridx tiekol?"

20 "Min qallek li ma rridx? Inħobbhom tant is-saqajn ..."

Iżda għalkemm sforza u tqanzaħ nofs is-soppa fil-platt baqgħet u l-klieb ma kellhomx mniex igorru did-darba. Ċikka ħasset qalbha tferfer u kienet se terġa' tibdielu imma qatgħalha ħsibijietha.

Wieġeb:

1. Fl-ewwel paragrafu ta' din is-silta niltaqgħu mal-espressjoni, "baqgħu b'xiber imnieher." Din l-idjoma hija mibnija fuq metafora jew fuq similitudni? Agħti t-tifsira tagħha skont il-kuntest tas-silta. (5)
2. Minn dak li naqraw f'din is-silta ta' proża, x'nafu dwar il-karattru tas-Sur Tonin? (5)
3. X'tip ta' relazzjoni kienet teżisti bejn is-Sur Tonin u martu Ċikka? Islet **TLIET** kwotazzjonijiet mis-silta biex issaħħaħ dak li ktibt. (5)
4. Billi tirreferi għal mill-inqas episodju wieħed mill-kumplament tan-novella, uri kif l-episodji li niltaqgħu magħhom f'din is-silta jorbtu mal-kumplament tan-novella. (5)

(Total: 20 marka)

Jekk jogħġbok aqleb din il-paġna.

IT-TIELET TAQSIMA: IL-KOMPONENTI LETTERARJI – BEJN HALTEJN (BARRA IL-HARSA TA' RUŻANN)

Aghżel ŻEWĠ mistoqsijiet u ikteb komponiment ta' madwar 200 kelma fuq kull mistoqsija. Tinsiex tirreferi għax-xogħlijiet tal-mistoqsija li tagħżel. M'hemmx għalfejn tikkwota kelma b'kelma mix-xogħlijiet tal-antologija.

1. Iddiskuti d-differenzi li tinnota fir-relazzjoni bejn koppja miżżewġa billi tirreferi għan-novella *Bank* ta' Frans Sammut u l-poeżija *Jum San Valentin* ta' Maria Grech Ganado. (15)
2. In-nies jistgħu jkunu kattivi u ma jhallux lill-individwu jgħix fil-paċi. Iddiskuti dan l-argument billi tirreferi għaċ-ċirkostanzi li sabu ruħhom fihom Anjezi fin-novella *Il-Koranta* ta' Oliver Friggieri, u Fajsal fin-novella *Bl-Irħis* ta' Vincent Vella. (15)
3. Iddiskuti kif insibu element ta' indeċiżjoni fil-poeżiji *Jien* ta' Victor Fenech u *B'Idejna* ta' Adrian Grima. (15)

(Total: 30 marka)

IR-RABA' TAQSIMA: IL-KOMPONENT LETTERARJU – IL-HARSA TA' RUŻANN TA' FRANCIS EBEJER

Aghżel mistoqsija WAHDA u ikteb komponiment ta' madwar 400 kelma. Tinsiex tirreferi għax-xogħlijiet tal-mistoqsija li tagħżel. M'hemmx għalfejn tikkwota kelma b'kelma mir-rumanzett.

1. Lil Marija, Francis Ebejer jiddeskriviha bħala "mara soda, ta' karattru, ta' spirtu, ta' ħila ... tal-futur." Ikkummenta dwar dan, skont l-irwol li għandha Marija fl-iżvolgiment tal-ġrajja tar-rumanz *Il-Harsa ta' Rużann*.

JEW

2. Fil-kuntest ta' ġrajjet differenti li niltaqgħu magħhom fir-rumanzett *Il-Harsa ta' Rużann* ta' Francis Ebejer, x'taħseb li huma r-raġunijiet għaliex ir-rumanzett jispiċċa "BLA TMIEM"? Agħti raġunijiet billi tirreferi għal argumenti varji li huma żviluppatti matul ir-rumanzett.

(Total: 30 marka)

L-Università
ta' Malta

IL-BORD TAL-MATRIKOLA U
TAĊ-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA

**LIVELL TAĊ-ĊERTIFIKAT TAL-EDUKAZZJONI SEKONDARJA
SESSJONI PRINĊIPALI 2020**

SUĠĠETT:	II-Malti
KARTA NUMRU:	IIB
DATA:	25 ta' April 2020
FIN:	mill-4:00 p.m. sas-6:05 p.m.

Wieġeb it-taqsimiet **KOLLHA** tal-karta. Ikteb b'Malti tajjeb u idjomatiku.

L-EWWEL TAQSIMA: IR-REFERENZA GHALL-KUNTEST – IL-POEŻIJA

Agħżel silta WAHDA (A JEW B).

A. Aqra sewwa din il-poeżija *Passaġġi* u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha:

Passaġġi, Ġorġ Borg

Hemm passaġġi li tibdiehom
mit-twelid;
hemm oħrajn li tiskoprihom
bit-taħbit.

Hemm passaġġi li taqbadhom
bla taf kif;
hemm oħrajn li toħroġ minnhom
kollok grif.

Hemm passaġġi li tilħaqhom
fiduċjuż;
hemm oħrajn li jhalluk dejjem
diżilluż.

Hemm passaġġi ssibhom jagħlqu
wara ffit;
hemm oħrajn li jwassluk temmen
fl-infinit.

Wieġeb:

1. Xi jrid ifisser il-poeta bil-metafora "passaġġi"? Xi jrid ifisser il-poeta meta jikteb li hemm passaġġi "li tiskoprihom bit-taħbit" fl-ewwel strofa? (4)
2. X'figura tat-taħdit hija l-kelma "grif" fit-tieni strofa? X'effett joħloq il-poeta permezz ta' din il-figura tat-taħdit? (4)
3. X'effett joħloq il-poeta permezz tal-antitezi li nsibu fit-tielet strofa? (4)
4. Ikteb dwar il-metrika li jhaddem il-poeta tul din il-poeżija. (4)
5. a) Bil-kelma "infinit" il-poeta jrid ifisser: (agħżel **WAHDA**)
 - i. numru bla tmiem
 - ii. Alla
 - iii. xi haġa li ma tispiċċa qatt
 - iv. xi haġa li ma titwemminx (1)
- b) Ikteb għaliex għamilt l-għażla li għamilt. (3)

(Total: 20 marka)

JEW

B. Aqra sewwa din is-silta mill-poeżija *Katrin tal-Imdina* u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha:

***Katrin tal-Imdina*, Dwardu Cachia**

Bi rjushom imgħaddsa
L-Imdina deġlin,
Kemmi ħarġu qalbiena!
Għala issa mnikkatin?

Għaliex din il-ħemda?
Dil-ħasra x'inhija?
Xi tkun din is-sura
Li ġiebu mgħottija?

Il-Ħakem x'sar minnu,
L-għarus ta' Katrina,
Li rajtu filgħodu
Imdawwar biż-żina?

Sew malli l-għedewwa
Qarrieqa u kefrin
Raw ruħhom mirbuħa
Minn ħutna l-Maltin,

Fil-ħabta tnejn minnhom
B'sejf f'ġenbu nifduh,
Fl-art waqa' u n-nies tiegħu
Hemm mejjet refgħuh.

Min jaf jgħid x'ħasset
Kif semgħet l-aħbar
Katrina? ... bħal berqa
Dlonk toħroġ mid-dar.

U l-ħbieb marru wrajha
Sabiex iżommuha;
Ilkoll daru magħha
U riedu jsabbruha.

Wieġeb:

1. X'jissejjaħ dan il-ġeneru ta' poeżija? Semmi xi wħud mill-elementi ewlenin li nsibu f'dan il-ġeneru. (4)
2. X'effett johloq il-poeta permezz tal-mistoqsijiet li jagħmel fl-ewwel tliet strofi ta' din is-silta tal-poeżija? (4)
3. X'inhil l-figura tat-taħdit li nsibu fil-frazi: "bħal berqa/Dlonk toħroġ mid-dar," b'referenza għal Katrin? Fissirha u ikteb x'effett johloq biha l-poeta. (4)
4. Fisser il-kuntrast li l-poeta jibni f'Katrin bejn dak li naqraw f'din is-silta u dak li nkiteb dwarha f'partijiet oħra tal-poeżija. (4)
5. Ikteb dwar il-metrika li jħaddem il-poeta f'din is-silta tal-poeżija. (4)

(Total: 20 marka)

IT-TIENI TAQSIMA: IR-REFERENZA GHALL-KUNTEST – IL-PROŻA

Agħżel silta WAHDA (A JEW B).

A. Aqra sewwa din is-silta mill-proża *Ittri lil Marta* u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha:

Ittri lil Marta, Joe Friggieri

Kien is-Sibt, wiehed minn dawk il-jiem tal-ħarifa li jurik li x-xitwa waslet. Ғabbat il-bieb u meta fetħet sabet lil tal-posta ma' wiċċha.

"Kmieni llum!" Qaltlu bi tbissima.

"Express, Sinjura. Iffirmali hawn, jekk jogħġbok."

5 X'seta' ġara? Għalqet il-bieb u ċarrtet l-envelop bi snienha, għax ma kellhiex sabar tistenna sakemm tidhol ġewwa. Ғarġet l-ittra u qratha b'fixkla kbira.

"Il-kwadru lest. Ejja arah għada f'dan l-indirizz."

L-għada libset u saqet bħal riħ lejn il-post imsemmi. Ғabbtet u fetħitilha tifla ta' tnax-il sena.

"Hawnhekk joqgħod il-pittur?"

10 "Mhux hawn qiegħed."

"Fejn mar?"

"Siefer 'il bogħod u qal li ma jergax lura."

"Halla xi ħaġa għalija?"

"Int min int? X'jismek?"

15 "Jiena Marta."

"Ejja miegħi."

Għaddew minn kuritur mudlam u sabu ruħhom f'veranda mdawra bil-ħġieġ. F'nofs il-veranda, taħt id-dawl qawwi tax-xemx, kien hemm inkwatru mgħotti b'ċarruta sewda.

"Ikxfu!" Qaltilha t-tifla b'ton ta' kmand.

20 Marta mxiet lejn l-inkwatru. Ғatfet tarf iċ-ċarruta u ġibditha 'l isfel bis-saħħa. Ma setgħetx temmen lil għajnejha. Hi kollha kemm hi, wieqfa fil-bieb ta' darha, bħal meta kienet tistenna lil tal-posta jnewlilha l-ittri.

25 Imbagħad ġrat ħaġa li ħallietha mbikkma. L-ilwien tal-pittura bdew jitfu, donnhom qed jinxtorbu mir-raġġi qawwija tax-xemx; u f'kemm ili ngħidlek il-figura dabet għalkollox, l-ewwel il-wiċċ, imbagħad ix-xagħar u d-dirgħajn, u fl-aħħar l-għajnejn.

Marta bdiet tibki u tolfoq. Ma kinitx taf x'għandha tagħmel. Daret biex tkellem lit-tifla li fetħitilha l-bieb u daħlitha ġewwa, imma ma ratha mkien. Reġgħet ħarset lejn it-tila vojta, qasmet il-kuritur, u għaġġlet lura lejn darha għajnejha mimlijin dmugħ u l-maktur marsus ma' mnifsejha.

Wieġeb:

1. Din is-silta ta' proża fiha element narrattiv u element ta' konverżazzjoni. Ikteb dwar l-element narrattiv ta' din is-silta. (5)
2. X'inhi l-figura tat-taħdit li nsibu fis-sentenza: "L-għada libset u saqet bħal riħ lejn il-post imsemmi"? X'effett toħloq din il-figura tat-taħdit? (5)
3. Ikteb dwar l-element ta' misteru li niltaqgħu miegħu f'din is-silta ta' proża. (5)
4. a) Din is-silta tispicċa bil-frazi: "u l-maktur marsus ma' mnifsejha," għax: (aġħzel **WAHDA**)
 - i. kien hemm riħa tinten
 - ii. Marta kellha riħ
 - iii. Marta kienet qed tolfoq
 - iv. kien hemm riħa ta' gass
- b) Billi tirreferi għas-silta, fisser għaliex għamilt l-għażla li għamilt. (5)

(Total: 20 marka)

JEW

B. Aqra sewwa din is-silta mill-proża *Xtara l-ħut fil-baħar* u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha:

***Xtara l-ħut fil-baħar*, Laurence Mizzi**

Issa kien taha għall-ponijiet. Kull xahar kont tarah b'wieħed ġdid. Daqqa jixtri, oħra jbigħ, issa jpartat u hekk kien sejjer. Għamel ħabta ma jitharrikk mill-Marsa għax waħhalha f'rasu li jidhol għal tat-trott. Dakinhar tat-tigrija r-raħal kollu niżel bi ħġaru biex jarah, iżda kollha baqgħu b'xiber imnieħer għax fit-telfa li kellu biex itellaq is-Sur Tonin nesa jirreġistrah ...

5 Meta xeba' mill-annimali xi ħadd webblu biex jiftaħ klabb tal-boċċi. Ma għandniex xi ngħidu, il-flus ħariġhom kollha waħdu. Hu kien qiegħed għat-tgarar. Tassew li f'sena shiħa l-likk ma laqtux darba iżda ta' madwaru kienu dejjem ifaħħruh u jagħmlulu l-qalb imqar jekk minn ġewwa kienu jkunu jridu jinfagħgu bid-daħq xħin jarawh hekk bla ħila.

10 Martu Ċikka issa kienet dratu. Meta tarah wara li jiekol bil-ħatfa, iferra' darbtejn inbid kienet tistennieh ħiereġ b'xi waħda ġdida. U għalkemm għall-ewwel kienet tiqafu, wara ma kinitx tibqa' tħaqqaqha. "Wara kollox," kienet taħseb bejnha u bejn ruħha, "flusu mhux tiegħu? Ma għandux lil min iħallihom. Aħjar jaħlihom fil-logħob milli fi ħwejjeg oħra." Jum fost l-oħrajn kienet kesħa xxoqq il-għadam u, kif kienet tagħmillu f'temp bħal dak, lestietlu f'it soppa

15 tas-saqajn immellħa. Kien jiġġennen għalihom is-saqajn tal-majjal u meta jaqbad waħda f'idu u jibda jmexmixha, il-klieb kienu jaħbtuha ħażin għax ma kien iħallihom xejn xi jlaqqtu. Iżda meta did-darba daħal id-dar u qaltlu li kellha saqajn tal-majjal għall-ikel, wiċċu ma xegħelx bħas-soltu. Ċikka xammitu mill-ewwel. "Jaqaw ma tiflaħx, Ton?" staqsietu b'nofs qalb bħal dak li qallu kienet taf x'se jweġibha. "le ... le ... X'ma niflaħx hu? X'inti thewden?"

"Mela għax ma tridx tiekol?"

20 "Min qallek li ma rridx? Inħobbhom tant is-saqajn ..."

Iżda għalkemm sforza u tqanzaħ nofs is-soppa fil-platt baqgħet u l-klieb ma kellhomx mniex igorru did-darba. Ċikka ħasset qalbha tferfer u kienet se terġa' tibdielu imma qatgħalha ħsibijietha.

Wieġeb:

1. Minn dak li naqraw f'din is-silta ta' proża, xi nsiru nafu dwar il-karattru tas-Sur Tonin? (5)
2. X'tip ta' relazzjoni kienet teżisti bejn is-Sur Tonin u n-nies li jagħmilha magħhom? Islet **ŻEWĠ** kwotazzjonijiet biex issaħħaħ dak li ktibt. (5)
3. Ċikka, il-mara tas-Sur Tonin, kienet tħobbu lir-raġel tagħha? Kif nafuh dan? Islet **ŻEWĠ** kwotazzjonijiet mis-silta biex issaħħaħ dak li ktibt. (5)
4. a) Fil-biċċa l-kbira tagħha din is-silta hija: (aġħzel **WAĦDA**)
 - i. riflessiva
 - ii. deskrittiva
 - iii. narrattiva
 - iv. ħrafa (1)
- b) Ikteb mill-inqas **ŻEWĠ** raġunijiet għaliex għamilt l-għażla li għamilt. (4)

(Total: 20 marka)

Jekk jogħġbok aqleb din il-paġna.

IT-TIELET TAQSIMA: IL-KOMPONIMENT LETTERARJU – BEJN HALTEJN (BARRA IL-HARSA TA' RUŽANN)

Agħzel mistoqsija WAHDA u ikteb komponiment ta' madwar 200 kelma. Tinsiex tirreferi għax-xogħlijiet tal-mistoqsija li tagħzel. M'hemmx għalfejn tikkwota kelma b'kelma mix-xogħlijiet tal-antoloġija.

1. Ir-relazzjoni bejn koppja miżżewġa tista' tkun tajba, imma tista' ma tkunx. Iddiskuti dan l-argument billi tirreferi għan-novella *Bank* ta' Frans Sammut u l-poezija *Jum San Valentin* ta' Maria Grech Ganado.

JEW

2. Kemm Anježi fin-novella *Il-Koranta* ta' Oliver Friggieri kif ukoll Fajsal fin-novella *Bl-Irħis* ta' Vincent Vella jgħaddu minn tbatija kbira minħabba l-kattiverja ta' haddieħor. Iddiskuti.

(Total: 30 marka)

IR-RABA' TAQSIMA: IL-KOMPONIMENT LETTERARJU – IL-HARSA TA' RUŽANN TA' FRANCIS EBEJER

Agħzel mistoqsija WAHDA u ikteb komponiment ta' madwar 200 kelma. Tinsiex tirreferi għax-xogħlijiet tal-mistoqsija li tagħzel. M'hemmx għalfejn tikkwota kelma b'kelma mir-rumanzett.

1. Minn dak li naqraw fir-rumanzett *Il-Harsa ta' Ružann* ta' Francis Ebejer, iddiskuti x'effett għandha Marija fuq id-dixxendenti tagħha mill-aspett tal-edukazzjoni.

JEW

2. Ikteb dwar it-tip ta' ħajja li kienu jgħixu Ružann u binha Karmenu bħala kuntrast mat-tip ta' ħajja li kienu jgħixu Ġina u bintha Luċija, fl-iżvolgiment tar-rumanzett *Il-Harsa ta' Ružann* ta' Francis Ebejer.

(Total: 30 marka)

